



Datum 2018-08-22
Diarienummer 184/18

Justitiedepartementet (Ju2018 / 02783 /L6)
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Göteborgs Stads yttrande över remiss: EU-direktiv om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten

Göteborgs Stad är positiv till direktivet och de förslag som lämnas och tillstyrker därmed direktivet i sin helhet. Staden har haft en visselblåsarfunktion sedan hösten 2011 och har därmed praktisk erfarenhet av de för- och nackdelar samt utmaningar som finns kopplat till sådan hantering. Bedömningen är att direktivet adresserar de svårigheter och frågeställningar som finns på ett adekvat sätt.

Göteborgs Stad har däremot synpunkter på svårigheten att hantera konfidentialitet i visselblåsarärenden i offentlig verksamhet mot bakgrund av nuvarande offentlighets- och sekretesslagstiftning (OSL). Det finns idag inga allmänt formulerade sekretessregler i OSL som kan skydda identiteten för den som rapporterar om missförhållanden eller för den som är föremål för en rapport. Generellt finns inte heller grund för att sekretessbelägga sakförhållanden i rapporten.

Göteborgs Stads bedömning är därför att det med nuvarande offentlighets- och sekretesslagstiftning kommer att vara svårt att leva upp till flera av artiklarna i direktivet till exempel *artikel 5 a)* om att säkerställa att den rapporterade personens identitet behandlas konfidentiellt, *artikel 6 a)* om rapporteringskanaler som både är säkra och säkerställer konfidentialitet samt *artikel 16 punkt 2* om åtgärder för att skydda berörda personer. Detta kommenteras mer utförligt nedan.

I förslaget står att läsa ”Det krävs särskilt att rapporteringskanalerna garanterar att den rapporterade personens identitet behandlas konfidentiellt, vilket är en hörnsten i skyddet för visselblåsare.” Göteborgs Stad delar den bedömningen men ser inte att det går att efterleva detta med nuvarande lagstiftning. I praktiken hanterar staden frågan genom att i princip alla rapporter om missförhållanden som lämnas är anonyma. Detta ger dock upphov till andra nackdelar, såsom att det ofta finns ett behov av att ha fortsatt kontakt med visselblåsaren för att få mer konkreta uppgifter och för att ställa följdfrågor. Även risken för att rapporteringskanalen missbrukas ökar då rapporter lämnas anonymt. Detta är inte ett stort problem, men det har förekommit falska rapporter samt att det har lämnats rapporter i falskt namn. För att behålla förtroendet för rapporteringskanalen är det viktigt att den inte missbrukas och därmed ställer till skada för utpekade personer.

Artikel 16 tar upp frågan om åtgärder för att skydda berörda (utpekade) personer, bland annat så nämns oskuldspresumtion samt att deras identitet ska skyddas. I dagsläget ger lagstiftningen inte heller möjlighet till att sekretessbelägga och därmed skydda utpekade personers identitet eller de sakförhållanden som det rapporteras om. Det kan i sammanhanget nämnas att det finns ett intresse kring inkomna visselblåsningar och att när de diarieförs och lämnas ut får de en spridning som riskerar att bland annat oskuldspresumtionen sätts ur spel.


Det förekommer att offentliga aktörer försöker kringgå konfidentialitetsproblematiken genom att anlita externa aktörer för hantering av visselblåsarärenden och det görs också olika tolkningar av huruvida en anmälan som inkommer till den privata aktören utgör allmän handling eller inte. Att frågan hanteras på vitt skilda sätt av olika offentliga aktörer inger inte förtroende och ger upphov till osäkerhet både för visselblåsare och för de som blir föremål för en rapport samt för allmänheten i stort.

Enligt *artikel 6* ska medlemsstaterna ha skyldighet att utse myndigheter på nationell nivå som ska vara behöriga att ta emot och hantera rapporter om överträdelser. Göteborg Stad kan se fördelar i det – då det kommer att finnas en instans dit visseblåsarfunktionens beslut kan överprövas eller dit man kan vända sig i de fall där det inte finns en tilltro till att det kan ske en objektiv hantering på lokal nivå. Det är dock viktigt att det inte skapas onödig byråkrati kring detta och att frågor hanteras av fel instans.

Göteborg den 22 augusti 2018

GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE


Ann-Sofie Hermansson


Christina Hofmann